مالك شبل بیرمەندی هزری ئیسلامی رۆشنگەری کۆچی دوایی کرد د … عوسمان یاسین

لە 12/نۆقمبەری /2016 مالك شبل بیرمەندی هزری ئیسلامی لە فەرەنسا دوای کێشمە کێشمیکی زۆر لە گەل ئەو نەخۆشییەی تووشی ببوو، کۆچی دوایی کرد، ئەم بیرمەندە لە 23 ئەپریلی 1953 لە شاری سکیکدەی سەرکەناری دەریای ناوەراست لە ولاتی جەزائیر لە دایك بووە، لەم شارەدا خوێندنی ئامادەیی تەواودەکات، دواتر بەردەوامی بەخوێندنی بالا دەدات لە زانکۆی عین الباى لە قوستەنتینییە، دواتر لە فەڕەنسا لە نێوان ساڵانی1977 -1984 سێ بڕوانامەی دکتۆرای بەدەستهێنا، یەکەمیان لەبواری سایکۆلۆجیا بەشەرپەرشتی هەردوو بیرمەند جان لابلانش و جان لاکان دواتر ، لە ساڵی 1982 دکتۆرای دووەمی لە ئەنترۆپۆلۆجیای زانستە ئاینییەکان وەرگرت، پاشان لە ساڵی 1984 دکتۆرانامەی سێیەمی لە زانستە سیاسییەکان لە ئەنستیتۆی پاریس بەدەست هێنا. ئەم بیرمەندە لە پاریس نیشتەجێبوو ، هەر لەم شارەدا بەردەوامی بەکارە هزرییەکانی خۆی دەدا، لە هەردوو بواری ئەدەبی و فەلسەفی خەریکی هەلکۆلینەکانی (حفریات) خۆی بوو لە ناو کلتورو مێژووی ئیسلامی و عەرەبی، وێنە پرشنگدارەکانی ئەم کلتورەی بە جیهان دەناساند، ئەمەش لەبەرامبەر ئەو شێواندنانەی کە ئەم کلتورە رووبەرووی ببۆوە.

مالك شبل نزیکەی سی کتێبی بە زمانی فەڕەنسی نووسیوە، گرنگترین کتێبەکانی ئەم نووسەرە ئەمانەن: جەستە لە ئیسلام (1984)، پێکهاتنی ناسنامەی سیاسی1986، هزری عەرەبی ئیسلامی 1993، ئنسکلۆپیدیای خۆشەویستی لە ئیسلام 1996، شیکردنەوەی دەرونی هەزارو یەك شەوە 1996، شیکردنەوەی دەرونی کەسەکانی کلیلەودمنە 1997،مەسەلەی ئیسلام 2002، قورئان بۆ مندالان(مەبەست لێی کەسانی سادەیە) 2006، بانگێشە بۆ ئیسلامی رۆشنگەرا 2004، ئیسلام وعەقل-شڕی هزەکان 2005، ئیسلامی راقەکراو 2007، نەوەکانی ئیبراهیم: ئیسلامەکان وجولەکەکان و مەسیحییەکان 2011، ئایرۆس لای عەرەب 2014، ئیسلام لەبەردەم سەت پرسیاردا 2015.

مالك شبل لە زۆربەی نووسینەکانیدا هەوڵدەدات وێنەیەکی هەڵەو ئاوەژوو راستبکاتەوە ، کە سەبارەت ئیسلام لەبەرچاودایە، یاخود

دەربارەی ئیسلامی دەبیندرێت، بە پێی ئەم وێنەیە ئیسلام دژی خۆشەویستی و لەزەتی هەستییە ڕەواکانە،شبل لای وایە ئەم وێنەیە هەرگیرز دەربڕی ئیسلامی راستەقینە نییە، بەڵکو ئەم وێنەیە ئەو شێواندنەنادروستانە دروستیان کردووە کە لە سەردەمی داڕماندا بەسەر ئیسلامدا هاتووە.

ئیسلام ئاینی داهێنانە شارستانییە ناوازەکانە، کە هەر لە دیمەشقی ئەمەوییەکان وبەغدای عەباسییەکان و غەرناتەی ئەندەلوس وقاهیرەی سەردەمی فاتمییەکاندا دەرکەوتوون. دیارە مالك شبل لێرەدا جەخت لە سەر ئەو لایەنە ئەرینییانەی ئەم شارستانیەتانە دەکاتەوە کە لەم سەردەمانەدا لە ئارادابوونە، چونکە نکۆلی لەوەناکرێت لایەنی ئەرینی ئەم شارستانییەتانەش زۆرن ئەگەر باسیان لێوە بکرێت.

دیوە جوانەکان لەم شارستانییەتانەدا بریتین لە زەوقێکی بەرزو ناسك لەمەڕ ژیان و شیعر و ئەدەب وهونەرەکان ، ئەم شارستانییەتانە جوانترین دیوی شارستانییەتن لە سەردەمی کۆنی، لەو سەردەمانەدا ئەوروپا لە هەمەجییەتدا دەژیا . بۆ دەرخستنی ئەم راسییانە مالك شبل هەلستاوە بەوەرگێڕانی چەندان دەقی ئەو شارستانییەتانە لە زمانی عەرەبی بۆ زمانی فەرەنسی، تاوەکو ئەو راستیانە بۆ فەڕەناسا و ئەوروپا روونباکاتەوە. چونکە لای ئەو نووسەرە ناکرێت ئیسلام بچوك بکرێتەوە بۆ ئەو جۆرە ئیسلامە داپلۆسێنەرەی کە کە ئێستاکە ڕەوتێك بانگێشەی بۆ دەکەن و خراپترین نموونەی ئیسلام پێشکەش بە جیهان دەکەن.

شبل وای دەبینێت کە دەکرێت موسلمانێکی راستەقینە بیت و پابەندی ڕێورەسمەئاینییەکانی بیت ، بە بێ ئەوەی نکۆلی لە خۆشەویستی و لەزەتەکانی ژیان بکەیت، بە بێ ئەوە بە چاوێکی کەم سەیری ئافرەت بکەیت. راستە رەوتە تەندڕەوەکانی ئیسلام نکۆلی لە هەمووشتێك دەکەن کە پەیوەندی بە جەستەو خۆشەویستی و سێکسەوە هەبێت، بە کارێکی شەیتانی دادەنێن، بەلام ئەم هەلوێستە توندرەوانە ڕێك پێچەوانەی ئەو دیوە جوانەی ئەو شارستانییەتانەیە کە ئیسلام لەسەردەمی زێرینیدا پێیدا تێپەڕوە.

لێردا مالك شبل بۆ ئاماژەکردن بەسەردەمی زێرینی شارستانییەتی ئیسلامی ئاماژە بە کتێبەکەی ئیبن حزم ئەندەلوسی دەکات بە ناونیشانی (گوق الحمامە فی الالفە و الالاف) ، کە جوانترین کتێبێکە فەقیهێکی گەورەی ئیسلامی بە زمانی عەرەبی لە بارەی خۆشەویستی و سێکسدا نووسیویەتی ، ئەم فەقیهە زۆر جوان ئاین ودونیای بەیەکتر بەستۆتەوە.

لە راستیدا لە شارستانییەتی ئیسلامیدا لەم جۆرە نمونانە زۆرن ، کە زانا ئیسلامییەکان گرنگیان بە کاروباری جەستەو لەزەتەکانی ژیان داوە ، بە تایبەتی مەسەلەی سێکس. جا لەبەر ئەوە جگە لەم کتێبەی ئیبن حزم کە مالك شبل ئاماژەی پێدەکات، پێم وایە کتێبەکەی شێخ نەفزاوی بە ناونیشانی (الروچ العاگر فی نزهه الخاگر) لە نێوان سالانی 1410-1434 نووسراوە، کەزیاتر کتێبێکی فێرکارییە ، لە کتێبێکی دیکەی هەمان نووسەر وەرگیراوە بە ناونیشانی (تنویر الوقاع فی أسرار الجماع). لەبەر ئەوە دەکرێت ئەم کتێبانە بە یەکێك لەو نووسراوانەی سەربە کلتوری ئیسلامە، کە حەکیمانە باس لە لایەنێکی گرنگی لەزەتی جەستەی مرۆڤ دەکات ، کە ئارەزووەکانی سێکسە چۆنیەتی تێرکردنییەتی.

مالك شبل لە زۆربەی نووسینەکانیدا هەولی داوە کە لە چیرۆکەکانی هەزارو یەك شەوەو هەروەها سەرجەم کلتوری ئیسلامی ئەو لایەنە شاراوانە بخاتە روو کە لە ئیسلامدا وەکو پێویست باسیان لێوە نەکراوە. لە ساڵی 2004 فەڕەنسادا مالك شبل دامەزراوەی ئیسلامی ڕۆشنگەرای دامەزرداند، هەر لەم سالەدا کتێبی بانگەشە بۆ ئیسلامی ڕۆشنگەرا بلاوکردەوە، لەم بانگەشەیەو بەرهەمەکانی دیکەیدا، مالك شبل هەولی ئەوەدەدات لایەنی ڕۆشنگەرای ئیسلام بخاتەروو، بانگەشە بۆ ئیسلامێك دەکات کەو وەك قۆناغی ڕۆشنگەری هزری ئەوروپی و فەرەنسی گۆتینی خۆی هەیە لە ڕۆشنکردنەوەی ڕێگاکان بۆ گەیشتن بە راستییەکان. لە هەردوو کتێبی بانگەشە بۆ ئیسلام و لە گەل کتێبی ئیسلام وعەقل (شەڕی هزرەکان) هەولوکۆششەکانی مالك شبل بەرچاودەکەون لە پێناو ئەنجامدانی ریفۆرم لە ئیسلامدا. کۆچی دوایی ئەم نووسەرە کەلێنێکی گەورەی لە هەردوو بواری هزری ئیسلامی ڕۆشنگەری -کە خۆی بانگەشەی بۆ دەکرد -، هەروەها هزری ریفۆرمی لە ئیسلامدا لە دوای خۆید بە جێ دە هێلێت.